

Könyvtárosok gyakorlatából

KÖNYVCSERE- NYILVÁNTARTÁS

A KÖNYVTÁROS márciusi számában az ÉDOSZ Központi Könyvtárának munkájáról szóló cikk néhány szóval a könyvtárban bevezetett új módszerekre is kitért. A cikk nyomán többen érdeklődtek ezek felől. A legtöbb könyvtárost a letéti kartoték ragadta meg. Miután sok könyvtár kezel letéti állományt, ennek állagát és mozgását kimutató kartoték ismertetése, úgy vélem, nem lesz érdektelen a könyvtárosok számára.

A letéti könyvtárak jó munkájának egyik fontos előfeltétele, hogy állományukat a központi könyvtárak szabályos időközökben tervszerűen felfrissítsék, cseréljék. Az alacsony könyvbeszerzési keret hatásfoka ilyen módon megsokszorozható, a könyvkihasználás a maximálisra emelhető. A tervszerű cseréhez azonban szükséges, hogy a központi könyvtár áttekinthesse letéti állományát.

Az ÉDOSZ Központi Könyvtára a könyvcseré-nyilvántartást a szolgálati beütrendes katalógusával kapcsolta össze. E sima katalóguslapot az ábrán látható lappal cserélte fel. A katalóguslap alján levő rovatozás a hátlapot teljesen beborítja.

A letéti könyvtárakat számokkal jelölik és minden függőleges sor egy-egy könyvtár nyilvántartására alkalmas. Egy kartoték tehát negyven letéti könyvtárra elég. Ha ennél több letéti könyvtárunk van, több kartont használhatunk s ezeket betűjellel látjuk el. Ez esetben a könyvtárak számozása a következőképpen történhet: A1, A2, A3, stb., majd B1, B2, B3, stb. (Az ÉDOSZ Központi Könyvtára egyébként nem írja rá a rovatokra a könyvtárak sorszámát, mert az 5-ös csoportosítás eligazítja a könyvtárost.)

A karton használata a következő: a baloldali rovat tünteti fel a letétheadás időpontját. A letétheadott könyvet a megfelelő rovatba húzott függőleges vonal jelzi; visszavételkor a vonalat áthúzzuk. A rovatozt rész fölé jegyezzük a mű példányszámát, tehát az át nem húzott függőleges vonalak száma és a példányszám közötti különbség a kérdéses műnek a központi raktárban levő mennyiségét mutatja. Ha egynél több mű kerül egyazon letéti könyvtárba, a függőleges vonal helyett számot írunk be a kis négyzetbe.

Feljegyezhető a kartonra az is, ha valamelyik könyvtár kéri a könyvet. Ezt a körülményt úgy jelezzük, hogy piros ceruzával kis karikát rajzolunk a könyvtár számának megfelelő négyzetbe. Ha egyes művek olyan jellegűek, hogy bizonyos letéti könyvtárban sohasem lesz rájuk szükség, a könyvtár vízszintes vonalat húz a megfelelő rovatba.

KIVI, Aleksis		Lelt. .: 1560-69
A hét testvér. Regény. (Ford. [utószót írta] Róz István. A versábréteteket ford. Képes Géza. F. Ill.) Róz János.) Bp. 1955, Új M. Kiadó. 341 l. 18 cm.		
		-.-, 24.- Ft.
		10 drb.
Éves kiadás	1955	10
Éves kiadás	1956	10
Éves kiadás	1957	10
Éves kiadás	1958	10
Éves kiadás	1959	10
Éves kiadás	1960	10
Éves kiadás	1961	10
Éves kiadás	1962	10
Éves kiadás	1963	10
Éves kiadás	1964	10
Éves kiadás	1965	10
Éves kiadás	1966	10
Éves kiadás	1967	10
Éves kiadás	1968	10
Éves kiadás	1969	10
Éves kiadás	1970	10
Éves kiadás	1971	10
Éves kiadás	1972	10
Éves kiadás	1973	10
Éves kiadás	1974	10
Éves kiadás	1975	10
Éves kiadás	1976	10
Éves kiadás	1977	10
Éves kiadás	1978	10
Éves kiadás	1979	10
Éves kiadás	1980	10

Mivel a könyvtár raktárában az anyagnak igen kis része van csak benn, külön raktári kartoték nincs. A benti állomány ellenőrzésére ez a kartoték is megfelel. (A leltári ellenőrzéshez természetesen igénybe kell venni a letéti lapokat is, miután a fentebb ismertetett nyilvántartási karton nem tartalmazza a könyvek leltári számát.)

A letéti lapok kezelése egyébként teljesen azonos az állami közművelődési könyvtárak hálózatában meghonosított rendszerrel.

A könyvcseré-nyilvántartásról tehát azonnal megállapíthatók a következő adatok:

1. Egy-egy mű hány példányban van meg és milyen mennyiség van belőle a hálózatban.
2. Mely könyvtárakban és mikor volt már letétben a könyv.
3. Adott időpontban hol vannak az egyes művek.
4. Mely könyvtár nem kéri a kérdéses könyvet.

A nyilvántartólap tehát választ ad mindazokra a kérdésekre, amelyek a rendszeres és irányított könyvcseréhez szükségesek.

A könyvcseré-nyilvántartást jelenleg a Petőfi Nyomda készíti (Bp. IX. Dandár u. 24). Helyes volna, ha a jövőben a Könyvtárellátó bocsátaná a könyvtárak rendelkezésére.

Tóth Árpád
az ÉDOSZ közp. könyvtárának
munkatársa